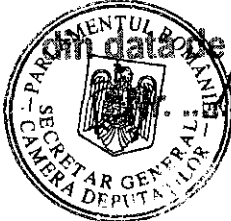

159/2656/23.11.2015

NR. REF. M.129

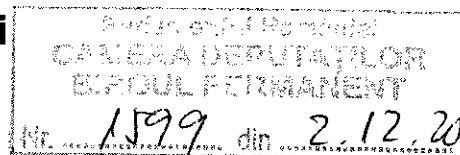
APROBAT

In sedinta Biroului permanent al
Camerei Deputatilor

**Parlamentul României
Camera Deputaților**

INFORMARE

**privind participarea la Misiunea de observare a alegerilor prezidențiale din
Republica Belarus**

Minsk, 8 - 12 octombrie 2015

În ziua de 11 octombrie 2015 au avut loc alegeri prezidențiale din Republica Belarus. Cu această ocazie, în baza invitației adresată de autoritățile din Republica Belarus, în perioada 9-12 octombrie 2015, a fost organizată Misiunea internațională de observare a acestor alegeri, în cadrul unei operațiuni comune la care au luat parte Biroul OSCE pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR), Adunarea Parlamentară a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa (AP OSCE) și Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei (APCE).

Din partea Camerei Deputaților, au participat la această Misiune, în calitate de observatori de scurtă durată din partea AP OSCE, domnii deputați Petru Movilă, membru supleant al Delegației, și Miron Ignat, președintele Grupului parlamentar de prietenie cu Republica Belarus.

Misiunea de observare a presupus o perioadă de pregătire care a avut loc în Minsk (9-10 octombrie 2015); activitatea de observare propriu-zisă efectuată în zona arondată (11 octombrie 2015); raportarea și analiza rezultatelor (12 octombrie 2015).

Conform planului de desfășurare elaborat de organizatorii Misiunii, domnii deputați Petru Movilă și Miron Ignat au avut misiunea de a observa în circumscripția Bobruisk din regiunea Minsk.

Componenta Misiunii internaționale de observare de scurtă durată a fost condusă de către domnul Kent Harstedt (Suedia), vicepreședinte al AP OSCE, desemnat în acest sens Coordonator special al acestei componente a Misiunii de către Președintele-în-exercițiu al OSCE, domnul Ivica Dacic (Serbia). Domnul Jim Walsh (Irlanda) a condus Delegația AP OSCE, iar domnul Reha Denemec (Turcia) a fost Șeful Delegației APCE. Ambasadorul Jacques Faure a condus Misiunea OSCE/ODIHR de monitorizare a alegerilor, detașată din data de 24 august 2015.

Misiunea internațională de monitorizare a fost formată din 400 de observatori din 37 de state, inclusiv 58 observatori din partea AP OSCE, 13 de reprezentanți din partea APCE și 325 observatori pe termen scurt și lung din partea OSCE/ODIHR.

Procedura de deschidere a secțiilor de vot a fost observată în 169 de secții, iar procedura de vot a fost monitorizată în 1504 de secții. Procesul de numărare a voturilor și

de completare a proceselor verbale a fost monitorizat în 169 de secții. De asemenea, a fost monitorizat și procesul de votare anticipată în 1058 de secții.

Delegația AP OSCE a monitorizat alegerile în Minsk și în împrejurimile orașului, în Nesvizh, Maladechna, Borisov, Lahojsk, Mogilev, Slutsk, Bobruisk, Grodno și Gomel.

Vineri, 9 octombrie a.c., a avut loc întâlnirea observatorilor cu șefii Delegațiilor Parlamentare ale OSCE și CE. Programul a continuat cu o masă rotundă la care au participat Ambasadorul Harald Jepsen, adjunctul șefului Misiunii OSCE/ODIHR de observare a alegerilor din Republica Belarus, precum și cu reprezentanții pe domenii specifice ai Misiunii, după cum urmează: domnul Stefan Szwed, analist politic, doamna Elissavet Karagiannidou, analist legislație, doamna Alice Colombi, analist media, domnul Alexander Yurin, analist administrație electorală, domnul Harald Jepsen, procedurile din ziua de vot.

Membrii echipei Misiunii au prezentat informații sintetice despre domeniile pe care le-au monitorizat: contextul politic, cadrul legislativ electoral și modalitatea de soluționare a contestațiilor, mass-media, organizarea alegerilor etc. După încheierea dezbatelor legate de prezentările tematice generale, observatorii au primit informații cu privire la procedurile care trebuie urmate în ziua votării.

De asemenea, în cursul aceleiași zile, a fost organizată o reuniune de informare cu candidații sau reprezentanți ai acestora: domnul Siarhei Gajdukevich, domnul Andrey Dmitriev, președinte al mișcării „Spune adevărul” și doamna Marianna Shchotkina, șefa de campanie a președintelui în funcție, Alexander Lukashenko.

Sâmbătă, 10 octombrie, participanții s-au întâlnit cu alți actori electorali: domnul Anatol Liabedzka, domnul Siarhei Kaliakin, domnul Mikola Statkevich și domnul Viktor Tsiarieschanka, precum și reprezentanți ai societății civile, astfel: domnul Aleh Hulak, președintele Comitetului Helsinki din Belarus, domnul Uladzimir Labkovich, coordonatorul campaniei „Apărătorii drepturilor omului pentru alegeri corecte”, doamna Liudmila Petina, președintele Mișcării Democratice a Femeilor Independente”, domnul Dzianis Sadouski coordonatorul campaniei de monitorizare a alegerilor „Dreptul de a alege 2015” și doamna Raisa Mikhailovskaia, președintele Centrului de Documentare Belarus.

De asemenea, observatorii s-au întâlnit în cadrul unei mese rotunde cu reprezentanți ai mass-media: domnul Ales Antsipenka, șeful monitorizării media a campaniei electorale a Asociației Jurnaliștilor din Belarus, domnul Ales Lipay, director al Agenției private de știri din Belarus (Bela PAN), domnul Murat Markov, adjunctul președintelui Companiei Naționale a Radio-televiziunii de Stat și domnul Artsiom Schraibman, observator politic din partea portalului de știri TUT.by.

Aceste reuniuni de informare au permis familiarizarea observatorilor cu situația socială și politică din țară, programele și soluțiile propuse electoratului de candidați, precum și modul de desfășurare a campaniei electorale.

În ultima parte a sesiunilor de informare, observatorii AP OSCE s-au întâlnit cu analiști din partea Misiunii OSCE/ODIHR, care au prezentat informații practice referitoare la zonele repartizate echipelor de monitorizare a alegerilor parlamentare și au răspuns întrebărilor formulate de observatori.

În ziua prevăzută pentru alegeri – **duminică, 11 octombrie 2015**, membrii Misiunii, în echipe de câte doi-trei observatori, au vizitat un număr limitat de secții de votare,

urmărind corectitudinea desfășurării procesului electoral de la deschiderea până la închiderea secțiilor (între orele 08:00 și 20:00) și, în continuare, deschiderea urnelor, numărarea voturilor, centralizarea și afișarea rezultatelor la secțiile respective.

Luni, 12 octombrie a.c., a avut loc o reuniune de evaluare (debriefing) la care au participat echipele de observatori și șefii misiunilor de monitorizare. De asemenea, a fost organizată o conferință de presă, unde a fost dată publicității *Declarația de constatări și concluzii preliminare* privind alegerile prezidențiale din Republica Belarus din 11 octombrie 2015.

Conform **concluziilor preliminare**, alegerile din 11 octombrie au evidențiat încă o dată că Republica Belarus mai are un drum considerabil de parcurs pentru a-și îndeplini angajamentele OSCE privind alegerile democratice. Acest fapt subliniază nevoia unei voințe politice de a se angaja într-un amplu proces de reformă. Au fost remarcate unele îmbunătățiri specifice și o atitudine primitoare. Probleme importante, în special în timpul numărării și înregistrării rezultatelor voturilor în procesele verbale, au subminat integritatea alegerilor. Campania și ziua alegerilor s-au caracterizat printr-o atmosferă pașnică.

În ciuda unui angajament luat de către autorități după ultimele alegeri prezidențiale, cadrul legal rămâne în general neschimbat. S-a evaluat că acesta nu garantează în mod adecvat desfășurarea alegerilor, conform Documentului OSCE de la Copenhaga din 1990 și altor obligații și standarde internaționale. Amendamentele la Codul Electoral din 2013 și 2014 nu au avut în vedere decât câteva din recomandările OSCE/ODIHR și ale Comisiei de la Veneția, precum cele esențiale legate de compoziția echilibrată a comisiei electorale și procedurile de vot anticipat. Astfel de deficiențe juridice limitează exprimarea liberă a voinței alegătorilor.

Un semnal pozitiv a fost dat de președintele Lukashenko, care i-a eliberat în august 2015 pe restul prizonierilor politici recunoscuți la nivel internațional, după ce alții au fost eliberați în 2014. Instituțiile internaționale de monitorizare a alegerilor se așteaptă ca odată cu aceste eliberări să nu mai existe alte condamnări și că acest capitol a fost închis. Comisia Electorală Centrală a avut o atitudine binevoitoare față de observatorii internaționali, invitând instituțiile internaționale de monitorizare a alegerilor în mod deschis și nerestricționat. CEC a îndeplinit pregătirile tehnice și a luat deciziile în termenul limită legal. Toate deciziile au fost adoptate în unanimitate și au fost publicate pe site-ul oficial alături de reglementări și de regulamente. Totuși, absența unui criteriu legal clar și transparent pentru selectarea membrilor comisiilor electorale teritoriale (TEC) și comisiilor electorale ale secțiilor de vot (PEC) au permis autorităților locale discreție absolută în procesul de desemnare a acestor membri. În general, unii actori implicați în procesul electoral și-au exprimat lipsa de încredere în independența și imparțialitatea administrației electorale.

Toți candidații și-au desfășurat campania electorală pe teritoriul țării și au putut lansa mesajele în mod liber. Campania nu a avut o vizibilitate foarte mare, dar a devenit activă în ultimele două săptămâni. Prevederile și legile adoptate în 2011 și 2012 limitează drepturile fundamentale de asociere, adunare și exprimare. Doar un singur candidat, al cărui campanie s-a axat în special pe problemele socio-economice, l-a criticat în mod deschis pe președintele în funcție. Acest fapt a oferit alegătorilor o opțiune limitată.

Printr-o mișcare binevenită, un ministru s-a retras din guvern pentru a conduce campania electorală a președintelui în funcție. Cu toate acestea, funcționarii publici de rang înalt și oficialii au făcut campanie în numele președintelui în funcție pe durata orelor de lucru. Mai multe acțiuni din campania acestuia au avut loc în întreprinderi de stat, și

unele asociații și instituții finanțate de stat au făcut campanie pentru el. Toate aceste aspecte, precum și altele, au creat un mediu de incorectitudine și au estompat linia dintre interesul partizan și stat, contravenind paragrafelor 5.4, 7.6 și 7.7 din Documentul OSCE de la Copenhaga.

Pentru prima dată în campania prezidențială a participat o femeie. Femeile sunt bine reprezentate în comisiile electorale, respectiv 59% din membrii TEC și 72% din membrii PEC. Femeile au deținut toate pozițiile de secretar în TEC, dar au reprezentat doar o treime din președinții TEC. Din cei 12 membri ai CEC, 4 sunt femei, inclusiv președintele.

Constatări preliminare

Pe data de 30 iunie, Camera Reprezentanților din Adunarea Națională a anunțat alegeri prezidențiale în ziua de 11 octombrie. Alegerile prezidențiale sunt organizate pentru a 5-a oară în Belarus de la dobândirea independenței, în anul 1991. Din anul 1994, Constituția a fost amendată de două ori, prin referendum: în 1996, când s-au acordat puteri sporite președinției și în 2004, când a fost eliminată prevederea care limita numărul de mandate prezidențiale la două. Aceste amendamente au permis actualului președinte, Alexander Lukashenko să candideze pentru al 5-lea mandat.

Belarus este o republică prezidențială unde executivul dispune de puteri lărgite. Sistemul politic este caracterizat prin slăbiciunea structurilor de partid. Din anul 2000, niciun partid politic nu a fost înregistrat, cu toate că au existat solicitări repetate, ceea ce vine în contradicție cu paragraful 7.6 din Documentul OSCE de la Copenhaga, din 1990.

OSCE/ODIHR a monitorizat ultimele șase alegeri, care au fost evaluate negativ din punct de vedere al respectării angajamentelor OSCE și al standardelor internaționale în materie de alegeri democratice. La ultimele alegeri prezidențiale, din decembrie 2010, au avut loc proteste de stradă, au fost arestați șapte candidați la președinție și sute de cetățeni, activiști din partea societății civile și jurnaliști. În data de 22 august a.c., ultimii deținuți politici, condamnați între altele pentru că au participat la aceste evenimente, au fost eliberați înainte de a-și fi ispășit întreaga sentință. Cu toate acestea, dreptul de a candida este limitat de condamnările anterioare, iar anumite activități, precum participarea la evenimente neautorizate pot duce la reîncarcerare. Instituțiile care monitorizează aceste alegeri se așteaptă ca asemenea urmăriri penale să nu mai aibă loc și astfel, să se marcheze încheierea unui capitol. Alegerile au loc în contextul unui proces de declin economic și al creșterii preocupărilor legate de situația securității regionale. Alegerile sunt privite ca un test important pentru îmbunătățirea relațiilor cu partenerii din această țară.

Potrivit datelor furnizate de CEC, au fost acreditați 43572 de observatori, astfel: 27512 din partea asociațiilor publice, 7413 din partea grupurilor de inițiativă a cetățenilor, 2015 din partea colectivelor de muncă și 6632 din partea partidelor politice. În plus, au fost acreditați un număr de 928 observatori internaționali, inclusiv din partea APCE, pentru prima dată din anul 2001.

Potrivit legii, toți alegătorii au posibilitatea de a vota anticipat în secțiile de vot, cu 5 zile înainte de ziua alegerilor, fără să dea explicații. La încheierea perioadei de vot anticipat, CEC a anunțat o prezență la vot de 36,6%. Slaba calitate a sigiliilor și a urnelor de vot a compromis, uneori, securitatea votului.

Observatorii internaționali au urmărit procesul de înregistrare a voturilor în 125 din 146 TEC-uri. Procesul a fost evaluat negativ în 25% din TEC-urile monitorizate, ceea ce reprezintă o cifră semnificativă. Procesul de înregistrare a voturilor a fost lipsit de transparență.

Conform evaluărilor AP OSCE și ale celorlalți observatori internaționali, alegerile prezidențiale din 11 octombrie au evidențiat, încă o dată, faptul că Republica Belarus mai are de parcurs un drum considerabil pentru a-și îndeplini angajamentele OSCE în materie de alegeri democratice. Observatorii au apreciat că este nevoie de voință politică pentru inițierea unui amplu proces de reformă. Perioada campaniei, zilele în care s-a votat anticipat, precum și ziua de vot s-au caracterizat printr-o atmosferă pașnică. Au fost remarcate unele îmbunătățiri, precum și o atitudine mai deschisă, comparativ cu alegerile precedente, dar s-au constatat deficiențe semnificative în ceea ce privește transparența în numărarea și înregistrarea rezultatelor voturilor în procesele verbale, aspecte care au pus sub semnul întrebării corectitudinea alegerilor.

Deputat Petru Movilă

Deputat Miron Ignat